

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 17.7.2006
COM(2006) 398 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

**az Európai Unióban a felszíni vizek kémiai szennyezésének integrált megelőzéséről és
csökkentéséről**

{SEC(2006) 947}
{COM(2006) 397}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

az Európai Unióban a felszíni vizek kémiai szennyezésének integrált megelőzéséről és csökkentéséről

1. A KÖZLEMÉNY CÉLJA

1.1. Bevezetés

A 2000-ben elfogadott vízügyi keretirányelv (VKI)¹ új rendszert hozott létre a felszíni és felszín alatti vizek kémiai szennyezésének megelőzésére és csökkentésére. A VKI a Bizottságot felkéri arra, hogy konkrét javaslatokat terjesszen elő a felszíni vizekben lévő elsőbbségi anyagokról.

Számos lehetséges szennyező anyag károsíthatja folyóink, tavaink, valamint parti és tengervizeink minőségét. A víz szennyezését okozhatja szerves anyag, tápanyag és nagy számú vegyi anyag, amelyeket vagy szándékos használatra állítanak elő (például a peszticidek) vagy amelyek akaratlanul képződnek a termelési folyamatok során (például az égési folyamatokból származó policiklikus aromás szénhidrogének). Egyénileg kimutatható anyagok ezrei találhatók meg édesvizeinkben és ezek közül jó néhány elérheti tengervizeinket.

Elterjedt használatuk, és a folyókban, tavakban és a parti tengervizekben lévő magas koncentrációjuk miatt korlátozott számú kémiai szennyező anyagot az egész EU felszíni vizeiben különös aggodalomra okot adó anyagnak minősítettek. Ezeket „elsőbbségi anyagokként”² határozták meg. Létezik az „elsőbbségi veszélyes anyagok” alcsoportja is, amelyre szigorúbb környezetvédelmi célkitűzések vonatkoznak nagyfokú ellenállóságuk, bioakkumulációjuk és a toxicitásuk miatt. Az elsőbbségi anyagokon kívül a tagállamoknak egyéb kémiai szennyező anyagokat is azonosítaniuk kell, amelyek hátráltatják a VKI céljait.

A felszíni vizek kémiai szennyezésének leküzdésével kapcsolatos megközelítést magában foglalja az 1970-es években kidolgozott széleskörűbb stratégiai megközelítés. A VKI teljes mértékben egyesíti és frissíti ezt a hosszú távú politikát egy, az uniós vizekben a vegyi anyagok túlzott koncentrációja által jelentett állandó fenyegetésre adott integrált, rugalmas és modern válaszból.

¹ A vízpolitika területén az elsőbbségi anyagok jegyzékének megállapításáról szóló, 2001. november 20-i 2455/2001/EK határozattal (HL L 331., 2001.12.15., 1. o.) módosított, a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK irányelv (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).

² A VKI 16. cikke: 33 egyes elsőbbségi anyagot, illetve anyagcsoportot választottak ki az elsőbbségi anyagok első jegyzékében, amelyet a 2455/2001/EK határozattal fogadtak el (lásd 1. lábjegyzet). A fontosságmeghatározás módszeréről és eredményeiről további információ található a http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-dangersub/pri_substances.htm oldalon.

A vízpolitika terén a környezetminőségi előírásokról szóló irányelvjavaslat³ kíséretében ez a közlemény a Bizottság által választott politikai megközelítés mögött húzódó szélesebb fogalmi keretet és indokokat mutatja be.

1.2. Mi az általános fogalmi keret?

A vegyi anyagok kitermelésekor, gyártásakor vagy feldolgozásakor kibocsátás, bevezetés vagy veszteség történhet a levegőbe, a vízbe és a talajba. Ezekből a tevékenységekből származó hulladékanyag ártalmatlanítása is vezethet a környezet terheléséhez. A bányákból vagy gyárakból a vízbe történő közvetlen bevezetés a szennyezés nyilvánvaló okát képviseli. A szennyezés kevésbé nyilvánvaló formája az anyagok atmoszférából való lerakódása. Ha egy anyag a piacra kerül, fel lehet használni fogyasztói javak gyártási folyamataiban, és előfordulhat a környezetet érintő bevezetés, kibocsátás és veszteség. Amikor a termékeket használják (pl. mosószeres, peszticidek, építőanyagok) szintén további veszteségek alakulnak ki. Végül, az anyagok szilárd vagy folyékony hulladékként történő ártalmatlanításakor további veszteségek léphetnek fel.

A víz kémiai szennyezésének megelőzését és csökkentését szolgáló intézkedéseknek figyelembe kell venniük a különféle terjedési utakat. A kibocsátás- és a folyamatellenőrzés csökkentheti a veszteségeket a vegyi anyagok előállítása és azt követően egyéb termékekkel való elegyítése során. Tovább csökkenthető a környezetszennyezés esélye a vegyi anyagok forgalmazásának és használatának engedélyezési és jóváhagyási eljárásokat is magában foglaló korlátozásával. Végül, a hulladékkezelési és –ártalmatlanítási intézkedések is hatékonyak a szennyezés csökkentésében.

Az előző bekezdésben említett intézkedések a bevezetések, kibocsátások és veszteségek csökkentésével vagy ellenőrzésével kapcsolatosak, de a stratégiának csak egyik részét képezik. A VKI 10. cikke „kombinált megközelítést” határoz meg a környezetminőségi előírások (EQS) alkalmazásának bevonásával. Egy anyag toxicitására, ellenállóságára és bioakkumulációs képességére valamint a vegyi anyag környezetben való viselkedésére vonatkozó információ alapján lehetséges küszöbkoncentrációk meghatározása az emberek, a növény- és állatvilág védelmében. A vízre, vagy az üledékekre vagy növényi/állati szövetekre meghatározott környezetminőségi előírások mértékadóak a vízi ökoszisztémák integritásának biztosításában vagy a víz használata során (pl. fürdésre vagy ivóvíz nyelésére) az emberi egészség védelmének biztosításában.

Végül ahhoz, hogy az ellenőrző intézkedések vagy az EQS hatékonyak legyenek, kombinálni kell őket egy hatékony nyomon követő rendszerrel annak biztosítására, hogy az intézkedéseket végrehajtsák és tiszteletben tartsák az EQS-értékeket.

Ez a fogalmi keret minden típusú vízszennyezésre érvényes. A következőkben megfogalmazottak azonban kizárólag az elsőbbségi anyagok keretszabályozását érintik, amely a felszíni vizek minőségét károsan befolyásoló minden vegyi anyag⁴ által okozott szennyezésre vonatkozik. Egyéb szennyező anyagokat (pl. tápanyagok

³ COM(2006)397 végleges

⁴ A fogalommeghatározás szerint a VKI VIII. mellékletének 1-9. pontjában meghatározott csoportok és családok részét képező egyes anyagok.

és szerves anyagok) egyedi közösségi jogszabályok (pl. a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv⁵, és a nitrátokról szóló irányelv⁶) szabályozzák.

1.3. Hogyan szabályozták a felszíni vizek kémiai szennyezését a múltban?

Az 1970-es évek elején riasztó jelentések készültek a Rajnáról és más európai folyókról, amelyekben a halak rendszeres pusztulását eredményező magas szintű kémiai szennyezésről számoltak be. Erre reagálva a Tanács elfogadta a Közösség vízi környezetébe bocsátott egyes veszélyes anyagok által okozott szennyezésről szóló irányelvet (76/464/EGK irányelv)⁷, amely nagyratörő programot állít fel a veszélyes anyagoktól származó szennyezés megelőzésére és korlátozására. A kémiai szennyezőanyagokat két listába csoportosították; az I. listán azon anyagok szerepelnek, amelyek különösen toxikusak, nem lebomlóak és bioakkumulatívak, és amelyeket a Közösségnek kell szabályozni, míg a II. lista azokat a kevésbé problematikus anyagokat sorolja fel, amelyek szabályozását a tagállamokra hagyták. 1982-ben a Bizottság előterjesztett egy jegyzéket az I. listára jelölt 132 anyagról. 1990-re e 132 anyag közül 18 esetében rögzítettek kibocsátási határértékeket és minőségi előírásokat öt származékos irányelvben⁸. Ezután a Tanács megállította a Bizottság által javasolt többi anyag⁹ szabályozását, azzal érvelve, hogy a jogalkotási folyamat túl lassú és nem hatékony. A Tanács arra kérte a Bizottságot, hogy gondolja újra a politikát a környezetszennyezés integrált megelőzésével és csökkentésével (IPPC) kapcsolatos új politikáról folyamatban lévő tárgyalások fényében.

1996-ban elfogadták az IPPC irányelvet¹⁰. Ez az irányelv részben magába olvasztotta a 76/464/EGK irányelv szabályozási keretét, minimumkövetelményként fenntartva a kibocsátási határértékeket. De mivel az IPPC irányelv csak bizonyos létesítményekre terjedt ki, a Bizottság a 76/464/EGK irányelv fennmaradó releváns rendelkezéseit a vízügyi keretirányelvre vonatkozó módosított javaslatába¹¹ foglalta bele.

A 76/464/EGK irányelv elfogadása óta eltelt 25 évben a Bizottság környezetvédelmi főigazgatósága több jelentést is közzétett a az irányelv végrehajtásáról¹². A politika sikerének általános értékelése vegyes. Az ipari pontszerű forrásokból származó szennyezés csökkentésében elért egyértelmű és kimutatható siker ellenére számos jelentős végrehajtási probléma¹³ merült fel.

⁵ A Tanács 91/271/EGK irányelve (HL L 135., 1991.5.30., 40. o.)

⁶ A Tanács 91/676/EGK irányelve (HL L 375., 1991.12.31., 1. o.)

⁷ HL L 129., 1976.5.18., 23. o.

⁸ A 82/176/EGK, a 83/513/EGK, a 84/156/EGK, a 84/491/EGK és a (88/347/EGK és 90/415/EGK irányelvvel módosított) 86/280/EGK irányelv.

⁹ COM(90) 9 végleges, 1990.2.8. (ISBN 92-77-57387-2)

¹⁰ 96/61/EGK irányelv (HL L 257., 1996.10.10., 26. o.)

¹¹ Lásd COM(98) 76 végleges (HL C 108, 1998.4.7., 94. o.), mely módosítja COM(97) 614 végleges (HL C 16, 1998.1.20, 14. o.) és COM(97)49 végleges (HL C 184, 1997.6.17., 20. o.)

¹² europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/library.htm

¹³ A fő akadályt a konceptuális megközelítés jelentette mely két lehetőségen alapult, vagy a kibocsátási határértékeken vagy a környezetvédelmi célkitűzésen. A VKI bevezette a „kombinált megközelítést”, amely felhasználja mindkét megközelítés erősségét. Hiányoztak továbbá az egyértelmű végrehajtási határidők és az elhanyagolható szennyezés alsó küszöbértéke. Ezen felül nem volt egyértelmű a felelősség megosztása az Európai Bizottság és a tagállamok között. E kérdések némelyikét meg tudták oldani a végrehajtási útmutatóval, amely annak idején nem állt rendelkezésre.

Az integrált szennyezéscsökkentés koncepciójára épülő VKI legyőzte ezeket az akadályokat és holisztikusabb, hatékonyabb és differenciáltabb módon foglalkozik a kémiai szennyezéssel. Jelenlegi irányelvjavaslatában a Bizottság az öt származékos irányelv hatályon kívül helyezését is javasolja. Így ez a csomag segíti a környezetvédelmi jogszabályok ésszerűsítését és egyszerűsítését.

2. A BIZOTTSÁG ÁLTAL JAVASOLT MEGKÖZELÍTÉS

A vízügyi keretirányelvben meghatározott általános megközelítést a következő (a 16. cikkből eredő) kérdésekre választ nyújtó konkrét fellépésekben kell átültetni.

- (1) Mely anyagokat kellene közösségi szinten szabályozni?
- (2) Melyek a VKI célkitűzései teljesítésének ellenőrzését szolgáló kritériumok vagy mutatók (EQS)?
- (3) Milyen kiegészítő intézkedéseket kell tenni közösségi szinten a célkitűzések elérése érdekében?

Válaszként az első kérdésre, 2001-ben egy 33, uniós szinten szabályozandó elsőbbségi anyag(csoport)ot tartalmazó listát fogadtak el.¹⁴ Ezen anyagok közül néhány különös aggodalomra okot adó anyagot „elsőbbségi veszélyes anyagként” azonosítottak, és ezek esetében a VKI célkitűzése a kibocsátások, bevezetések és veszteségek megszüntetése vagy fokozatos kiküszöbölése 20 éven belül.

A jelenlegi irányelvjavaslat fő célkitűzése a másik két kérdés megválaszolása, azaz összehangolt környezetminőségi előírások meghatározása és kiegészítő ellenőrző intézkedések javasolása.

A Bizottság átfogó és széles körű konzultáció szervezésével 2001-ben megkezdte a javaslat előkészítését. A konzultáció fő formája a tagállamok és más országok (Norvégia, Bulgária és Románia), érintett ágazatok és nem kormányzati szervezetek képviselőiből álló szakértői tanácsadó fórummal folytatott rendszeres eszmecsere volt. Az EQS-javaslatot továbbá a toxicitási, ökotoxicitási és környezetvédelmi tudományos bizottság (SCTEE) szakmailag értékelte. Végül írásbeli konzultáció folyt az irányelv tervezetéről 2004. júniusától szeptemberig.

Az előkészítési folyamat részeként két felmérést végeztek, melyek a hatásvizsgálat¹⁵ alapját képezik. A hatásvizsgálatban három fő lehetőséget és számos kiegészítő lehetőséget mérlegettek:

1. lehetőség: Nem nyújtanak be javaslatot és így a szabályozás teljes mértékben a tagállamokra hárul.
2. lehetőség: Csak az összehangolt EQS-ről nyújtanak be javaslatot és a kiegészítő ellenőrző intézkedések meghatározása a tagállamokra marad.

¹⁴ Lásd az 1. és 2. lábjegyzetet.

¹⁵ SEC(2006)947

3. lehetőség: Javaslatot nyújtanak be közösségi szinten az EQS-ről és a kiegészítő ellenőrző intézkedésekről is.

Ezek részletesebb kifejtése olvasható a következőkben.

2.1. Környezetminőségi előírások

A környezetminőségi előírások (EQS) olyan szennyezőanyag-koncentrációk, amelyeket az emberi egészség és a környezet védelme érdekében nem szabad meghaladni. A vízügyi keretirányelv összefüggésében az EQS környezeti célkitűzésként meghatározza a „felszíni víz jó kémiai állapotát” és így a tagállamok megfelelésének értékelési kritériumát jelenti (lásd 2. cikk, (24) bekezdés).

Néhány vízre vonatkozó környezetminőségi előírást a múltban közösségi szinten meghatároztak (lásd a 0. szakaszt). Ezen túlmenően a legtöbb tagállam átfogó EQS-rendszert alakított ki nemzeti, regionális vagy vízgyűjtő-szinten. Jelenleg az elsőbbségi anyagokra vonatkozó nemzeti minőségi előírások jelentős mértékben eltérnek egymástól EU-szerte. Ez a különböző tagállamokban a védelem eltérő szintjéhez és a vízhasználók (pl. ipar) számára eltérő feltételekhez vezet.

A Bizottság megfontolása az, hogy a meghatározás szerint EU-szerte gondot okozó elsőbbségi anyagok esetében az EQS meghatározásának kellene biztosítania azt, hogy az irányelv végrehajtása összhangban legyen a jogszabály szövegében foglalt kötelezettségekkel és összehasonlítható legyen a tagállamok közt. Szükség van továbbá összehangolt értékelési alapra, különösen nemzetközi vízgyűjtők esetében. Ezen felül az EQS meghatározásánál figyelembe kell venni egyéb vonatkozó szakpolitikai területeket, mint pl. a vegyi anyagok vagy peszticidek, és biztosítani kell a kockázatértékelések következetességét.

E célkitűzések eléréséhez a legjobb út az elsőbbségi anyagokra vonatkozó EQS közösségi szintű harmonizációja, így az 1. lehetőséget – miszerint nem nyújtanak be javaslatot – elvetették.

2.2. Szennyezéscsökkentő intézkedések

A környezetminőségi előírásokon túl a VKI az elsőbbségi anyagoktól származó szennyezések csökkentését és a kibocsátások, bevezetések és az elsőbbségi veszélyes anyagok veszteségeinek kiküszöbölését szolgáló közösségi szintű ellenőrző intézkedések előterjesztésére szólítja fel a Bizottságot. Az eszközök széles skálája létezik és elérhető, a termékelőellenőrzésektől (pl. forgalmazás és használat korlátozása) a folyamatellenőrzésekig (pl. elérhető legjobb technikák, kibocsátási határértékek) és gazdasági eszközökig (pl. peszticid-adók).

Már a VKI előtt is léteztek közösségi jogszabályok, amelyek segítenek a VKI célkitűzéseinek elérésében. Különösen a vegyi anyagokról (beleértve a peszticideket és biocideket is) és az ipari szennyezésről szóló politikák hozzájárulása jelentős. A Bizottság ezen kívül számos javaslatot és határozatot fogadott el 2000 óta, amelyek a VKI 16. cikkének (6) bekezdésével összhangban az egyes elsőbbségi anyagokra

vonatkozó szennyezést szabályozó intézkedéseket alkotják¹⁶. A vegyi anyagok jogi szabályozásának jelenlegi felülvizsgálata¹⁷ továbbá jelentősen hozzájárul a VKI célkitűzéseinek eléréséhez. Mindezeket az európai uniós jogszabályokat és szakpolitikákat részletesebben bemutatja a hatásvizsgálat.

E jogszabályok nagy részét még nem hajtották végre teljes mértékben. Ezért lehetetlen felmérni, hogy a VKI célkitűzései teljesülnek-e e szakpolitikák végrehajtásával, vagy még mindig van közösségi fellépést érdemlő hiányosság.

A különböző lehetőségek társadalmi-gazdasági hatásainak elemzésekor is felismerték ezt a kihívást. A 3. lehetőséggel számos feltételezés párosult, EU-szintű (a kibocsátási határértékeket is magukban foglaló) egyedi intézkedések meghatározása érdekében a leginkább érintett iparágak - nevezetesen a vegyi anyagok (főként klór és peszticidek), vas és acél, színesfémek, PVC átalakítás és finomítók – számára. E lehetőség esetében a tanulmány magas költségeket becsült (a részleteket lásd a hatásvizsgálatban). A foglalkoztatásra gyakorolt esetleges hatásokat is megállapított. A rendelkezésre álló adatok alapján költséghatékonyabb, rugalmasabb és arányosabb lenne a kiegészítő intézkedések (beleértve a kibocsátási határértékeket) bevezetését a tagállamokra hagyni. Következésképp a 3. lehetőséget kizárták az aránytalan költségek miatt.

Mindent összevetve, a Bizottság úgy véli, hogy a jelenlegi közösségi jogszabályi rendelkezések legtöbb esetben lehetővé teszik a VKI célkitűzéseinek elérését. Ugyanakkor a hatásvizsgálat azt bizonyítja, hogy az elsőbbségi anyagok legköltséghatékonyabb és legarányosabb megközelítése az egyértelmű és összehangolt előírások meghatározása, valamint ezek elérésének módjában a tagállamok számára maximális rugalmasság biztosítása. Ha a tagállamok megfelelően bizonyítják, hogy közösségi szintű kiegészítő intézkedésekre van szükség, számos mechanizmus létezik a meglévő eszközök keretében, amellyel ezt a Bizottság elé terjeszthetik tárgyalási alapként.

2.3. A javaslat hatásai

A hatásvizsgálat a kiválasztott szakpolitikai lehetőség, a 2. lehetőség társadalmi-gazdasági költségeit vizsgálta. A becsült költség megközelítőleg 700 millió euro évente, jóval alacsonyabb, mint a 3. lehetőség esetében. A hatások vizsgálata egyértelműen kimutatta, hogy a 2. lehetőség, az összehangolt EQS uniós szintű meghatározása a legjobb választási lehetőség.

E tanulmányt követően további felméréseket végeztek. Így a javasolt környezetminőségi előírásoknak való megfelelés jelenlegi arányának becslései azt mutatták, hogy már most magasabb a költségtanulmányban vártnál. Szerves anyagok esetében a megfelelés nagyrészt 75% feletti, fémek esetében 50-80% közötti. Az EU-

¹⁶ Például bizonyos peszticideknek a 94/414/EGK irányelv I. mellékletébe történő fel nem vételéről szóló határozatok (lásd a simazinról szóló 2004/247/EK és az atrazinról szóló 2004/248/EK határozatot) vagy a bányászati hulladékról szóló irányelvjavaslat (COM (2003) 319 végleges) vagy a 76/769/RGK irányelv alapján forgalmazás és használat korlátozásáról szóló javaslatok (pl. pentaklorodifenil éter vagy triklórbenzol esetében) vagy a higanystratégia (COM (2005) 20 végleges vagy a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK (POP) rendelet.

¹⁷ REACH javaslat (COM (2003) 644 végleges)

10 és bizonyos elsőbbségi anyagok hiányzó megfigyelési eredményeinek köszönhetően azonban jelentős adathiány áll fenn. A nikkel, az ólom és néhány szerves anyag esetében a megfelelés aránya alacsonyabb volt a fentieknél.

Számos kiegészítő lehetőséget mérlegeltek a választások és megközelítések finomítására a harmonizált EQS meghatározásakor. A legfontosabb döntés az volt, hogy átfogó elvként a különböző szakpolitikai területek közötti következetesség biztosítása érdekében az egyéb uniós jogi szabályozás keretében elvégzett kockázatértékelésekkel kapcsolatot teremtenek. **Néhány kockázatértékelés még folyamatban van és különösen a nikkel és az ólom esetében nehéz megjósolni, hogy mikor fejeződnek be. A Bizottság ezért elkötelezte magát az EQS-javaslat módosítása mellett ha bebizonyosodik, hogy lényegi különbségek vannak a végleges kockázatértékelések és a jelenlegi javaslat között.**

Más kiegészítő lehetőségek az üledékekre, biótákra, fémekre és az ivóvízkivétel miatt védett területekre vonatkozó EQS meghatározását érintő megközelítésekkel kapcsolatos megfontolásokat tartalmazzák. A megfeleléshez kapcsolódó elemzési és megfigyelési szempontokról is folytak tárgyalások. Általánosságban a kiegészítő lehetőségeket azzal a céllal választották ki, hogy a környezetvédelem magas szintjének fenntartása mellett a javaslat hatásait minimálisra csökkentsék.

Végül, az EQS SCTEE által végzett szakmai értékelése és a javaslattervezetetről folytatott szélesebb írásbeli konzultáció segített a javaslat egyszerűsítésében, pl. a kibocsátásellenőrzés néhány kötelező céljának elhagyásával. Ezen kívül több elsőbbségi anyag javasolt környezetminőségi előírását frissítették az új adatok és az SCTEE megjegyzései alapján. Legtöbb esetben (pl. nikkel, ólom, higany, nonilfenol és policiklikus aromás szénhidrogének) a tudományos felülvizsgálat kevésbé szigorú EQS-hez vezetett.

Ezeknek a kiigazításoknak növelniük kell a jelenlegi megfelelési arányokat és csökkenteniük kell a javaslat gazdasági hatásait.

2.4. A javaslat előnyei

A hatásvizsgálat az előnyök - közvetlen gazdasági és nem-használati előnyök - szempontjából is megvizsgálja a javasolt fellépéseket. Mint más hatásvizsgálatok esetében is, nem igazán lehetséges ebben a szakaszban számszerűsíteni és egy átfogó számadatban kifejezni az előnyöket. A közvetlen gazdasági előnyök közé tartozik például az ivóvízkezelés költségeinek csökkenése és a kevesebb szennyezett üledék lerakódása, ahol a költségmegtakarítás akár 100-400 millió eurót is elérhet évente. Nem várható azonban, hogy a javaslat teljes mértékben kihasználja ezt a potenciált, mivel még a javaslat teljes végrehajtása után is szükséges lehet az ivóvíz bizonyos szintű kezelése elsőbbségi anyagok eltávolítása céljából.

Ezen túlmenően a halászati és kagylóágazat számára várhatóak előnyök, valamint több lehetőség a tisztább technológiákat nyújtó iparágak számára. Számos egyéb környezeti és társadalmi előny is várható, mint például a biodiverzitás védelme és fokozása, a fürdőzők és szörfösök csökkentett kitétsége, tisztább üledékek, és kevesebb felhalmozódás az élelmiszerláncban pl. a folyókat és tavakat ivóhelyként használó haszonállatokon és vadakon keresztül.

Végül a javaslat várhatóan jelentősen csökkenti az adminisztratív terheket. A harmonizált környezetminőségi előírásoknak köszönhetően a tagállamoknak nem kell hasonló előkészítő munkát elvégezniük megalapozott tudományos előírások eléréséhez. A javaslat a nyomkövetési és jelentéstételi kötelezettségeket is egyszerűsíti és egyszerűsíti, különösen az öt meglévő irányelv hatályon kívül helyezésével.

3. AZ ELSŐBBSÉGI ANYAGOKAT ÉRINTŐ CÉLIRÁNYOS FELLÉPÉSEK A MEGLÉVŐ SZAKPOLITIKAI TERÜLETEK KERETÉBEN

Ahogy az korábban említésre került, a javasolt irányelv nem tartalmaz kiegészítő kibocsátásellenőrző intézkedéseket. A Bizottság úgy véli, a jogi eszközök teljes tára áll már a tagállamok rendelkezésére, amelyekkel teljesíthetik a VKI elsőbbségi anyagokra vonatkozó célkitűzéseit. A vonatkozó uniós jogszabályok irányultságának és hatékonyságának a VKI céljaira való továbbfejlesztése érdekében azonban a Bizottság számos konkrét fellépést javasol.

1. fellépés: Irányelvek módosítása

A 2006-2007 közötti időszakban számos irányelvet kell felülvizsgálni és módosítani, különösen a 96/61/EK és a 91/414/EGK irányelvet. A Bizottság e felülvizsgálatokat annak értékelésére kívánja felhasználni, hogy az elsőbbségi anyagok által okozott szennyezés megelőzésében vagy szabályozásában hatékonyabbá lehet-e tenni ezeket az eszközöket. Az IPPC irányelv esetében ez többek között magában foglalna egy explicit hivatkozást az elsőbbségi anyagokra az engedélyezési eljárásokban. A peszticidekről szóló irányelv esetében a megerősítendő elemek közé tartozik többek között a tengeri környezetet érintő kockázatok figyelembe vétele. Ezen kívül folyamatban van a vízgyűjtő-szintű kitettségre vonatkozó modellek kidolgozása, melyek olyan más kockázatok is figyelembe vesznek, mint például amelyek az ivóvízkivételt befolyásolják. Az ilyen modelleket a jövőben a kockázatértékelési folyamat során használnák fel.

2. fellépés: Az alkalmazás és a végrehajtás javítása

Már a meglévő közösségi jogszabályok alapján is a tagállamoknak szabályozniuk kell vagy lehet az elsőbbségi anyagok kibocsátását, bevezetését és veszteségeit, bár sajnos e rendelkezéseknek nem következetes és összehasonlítható az alkalmazása. Például a környezetminőségi előírásokat a 76/464/EK irányelv keretében kellett és lehetett volna meghatározni a szennyező anyagokra. Ha ezeket a minőségi előírásokat rendszeresen meghaladják, a túllépés okától függően a tagállamok az intézkedések széles skáláját alkalmazhatják a különféle politikai területek keretében, köztük a 91/414/EGK irányelvet (pl. az engedélyezés felülvizsgálata) vagy a 96/61/EK irányelvet (pl. az engedélyek felülvizsgálata). Míg bizonyos veszélyes anyagok gyártásának, forgalmazásának vagy használatának korlátozását európai szinten szabályozták, és ennek nagyrészt folytatódnia kellene a jövőben, a Szerződésben meghatározott bizonyos szigorú feltételek szerint a tagállamok is

bevezethetnek nemzeti rendelkezéseket a forgalmazás és a használat korlátozására a vízi környezetet fenyegető kockázat esetén.¹⁸

A meglévő uniós szabályozás alkalmazásának és végrehajtásának javítása érdekében a Bizottság információcserét vezet be a Bizottság és a tagállamok között a VKI közös végrehajtási stratégiájának keretében a fennálló lehetőségekre vonatkozóan az információk és a vélemények megosztása, valamint a „sikertörténetek” és a „legjobb gyakorlatok” megosztása céljából.

3. fellépés: Közösségi fellépés szükségességének bizonyítását szolgáló eljárások létrehozása a tagállamok számára

A Bizottság egyértelmű és átlátható eljárásokat vezet be, amelyek egyszerű és célirányos keretet biztosítanak a tagállamok számára ahhoz, hogy az elsőbbségi anyagokra vonatkozóan megfelelő információt biztosítsanak a közösségi döntéshozatalhoz. Ezek az eljárások a VKI 12. cikkére alapulhatnak, és meghatároznák a menetrendet, a folyamatot és a formátumot, amelyek szerint be kell mutatni a bizonyítékot az illetékes bizottságoknak vagy döntéshozó testületeknek a kérdéses eszköz keretében.

4. fellépés: Az információ hozzáférhetőségének javítása

A már említett tudásbeli szakadékok meg kell szüntetni az elkövetkező években. Az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartás¹⁹ alkalmazása bizonyosan segíteni fog ebben. A bevezetésekkel, kibocsátásokkal és veszteségekkel kapcsolatos információkon kívül a Bizottság az elsőbbségi anyagokkal kapcsolatos információáramlást is ösztönözni próbálja, különösen a környezetminőség, a trendek, valamint a vízi környezetben a kibocsátások és a terjedési utak tekintetében. E célból a Bizottság az EEA, a JRC és az ESTAT közreműködésével jelenleg dolgoz ki egy európai víz-információs rendszert („Water Information System for Europe” – WISE)²⁰.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

A vízügyi keretirányelv a jelenlegi, a vízpolitika terén a környezetminőségi előírásokról szóló bizottsági irányelvjavaslattal együtt egyértelmű, nagyratörő és fenntartható célkitűzéseket határoz meg a felszíni vizekben található elsőbbségi anyagok vonatkozásában. E célkitűzések a vegyi anyagok vízben lévő koncentrációjának való kitettség tekintetében a vízi környezet és az emberi egészség magas szintű védelmére irányulnak. Ezen felül javítják a belső piacon az iparágakra vonatkozó feltételek összehasonlíthatóságát.

¹⁸ Példaként lásd a 2002. október 31-i 2002/884/EK bizottsági határozatot (HL L 308, 2002.11.9., 30. o.)

¹⁹ A 166/2006/EK rendelet (HL L 33., 2006.2.4., 1. o.).

²⁰ Lásd a WISE vitaanyagot a <http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/transposition.html> címen

Az e célok eléréséhez szükséges intézkedések legköltséghatékonyabb és legarányosabb szintjének és kombinációjának biztosításához, a Bizottság véleménye szerint a tagállamok számára a szubszidiaritás elvének megfelelően maximális rugalmasságot kell engedélyezni. Ezért a Bizottság nem javasol konkrét és kiegészítő intézkedéseket az irányelvben, ehelyett a meglévő közösségi eszközök széles körének használatát és hatékonyságuk fokozását célozza, mint azt e közlemény kifejti.

Ha teljességében alkalmazzák őket, a meglévő uniós jogszabályok az egymásra ható szakpolitikák erős hálózatát biztosítják e többdimenziós és összetett probléma kezeléséhez. A környezet terhelésével, állapotával és a hatásokkal kapcsolatos információink növekedésével azonban ezen átfogó hálózaton belül feltétlenül meg kell határoznunk a területeket, amelyeket fejleszteni lehet és a hiányosságokat, amelyeket pótolni lehet.